

Na tym kończę ten szereg informacji na temat zagadnień prawa międzynarodowego prywatnego w ludowej Czechosłowacji. Wąskie ramy artykułu nie pozwoliły mi na szczegółowe wyczerpanie tematu. Zadaniem artykułu nie była jednakże szczegółowa analiza w zakresie mego tematu, lecz zwięzłe przedstawienie zasadniczych kierunków czechosłowackiego prawa międzynarodowego prywatnego.

Poza tym pominąłem celowo zagadnienia prawa międzydzielnicowego, ograniczając zakres tematu do kwestii z dziedziny międzynarodowego prywatnego. Taki wybór tematu wynika stąd, że chciałem omówić kwestie, które mają znaczenie praktyczne z punktu widzenia obrotu prawnego pomiędzy dwoma bratnimi krajami: Polską i Czechosłowacją. Pomiedzy Polską Rzeczpospolitą Ludową a Czechosłowacką Republiką Ludową i obywatelami tych państw istnieje żywy obrót prawny, w szczególności gospodarczy. W ramach tego obrotu zagadnienia prawa międzynarodowego prywatnego odgrywają dużą rolę, zwłaszcza w dziedzinie rozwijającego się na socjalistycznych podstawach handlu zagranicznego. Również czechosłowackie prawo cudzoziemców musi nas interesować ze względu na dużą liczbę obywateli polskich, zamieszkałych w Czechosłowacji, która podobnie jak Polska buduje podstawy socjalizmu, opierając się na doświadczeniach wspólnego Wielkiego Przyjaciela i Sąsiada, Związku Radzieckiego.

Jerzy Fabian

PRZEGLĄD OSTATNICH WYDARZEŃ

Budżet republiki na rok bieżący. W dn. 9 i 10 marca odbyła się debata budżetowa w Zgromadzeniu Narodowym. Główne przemówienie na temat budżetu na r. 1954 wygłosił min. finansów Juliusz Duriš, który podkreślił, że „przedstawiony tu budżet państwowy na r. 1954 opiera się na sukcesach naszej pierwszej pięcioletki gottwaldowskiej. Odzwierciedla on głębokie zmiany, które zaznaczyły się w naszej gospodarce narodowej przy budowaniu socjalizmu“.

Produkcja środków wytwórczych wzrosła w Czechosłowacji, wedle wstępnych danych, o 119% w stosunku do r. 1948 i stanowi dzisiaj 62% produkcji przemysłowej. W Słowacji produkcja środków wytwórczych wzrosła w stosunku do r. 1948 według wstępnych danych o 146%.

W ciągu całej pięcioletki inwestycje w całej gospodarce narodowej wzrastały, jak następuje: w 1948 r. wynosiły 10.116 milionów koron, w 1950 r. wzrosły do 140%, 1951 — do 181%, 1952 — do 204%, 1953 — do 196%, a w roku bieżącym wzrosną do 231%.

Ogólna suma wydatków budżetowych w przeliczeniu na obecną walutę czecho-

słowacką — wynosiła w: 1949 r. 41.700 milionów koron, 1950 r. — 51.000 mln., 1951 r. — 60.500 mln., 1952 r. — 67.700 mln., 1953 r. — 73.900 mln., w 1954 r. preliminuje się wydatki budżetowe w sumie 87.500 milionów koron. Należy przy tym zaznaczyć, że we wszystkich latach budżet republiki był aktywny i kończył się nadwyżkami.

W ciągu pięcioletki dochód narodowy wzrósł o dwie trzecie.

W przeważającej części — w 80,6% — budżet opiera się nie na podatkach płaconych przez ludność, lecz na dochodach i wynikach gospodarzenia przedsiębiorstw socjalistycznych.

Handel zagraniczny rozwija się stale, przy czym wymiana handlowa z krajami obozu pokoju wzrosła od 1948 r. o 207%.

„Nasz budżet — mówi sprawozdawca poseł J. Valo — nie ma żadnych pozycji, zatajonych lub utajonych przed Zgromadzeniem Narodowym, jak widzieliśmy to w budżetach za panowania kapitalistów. Nasz budżet ustalony jest z punktu widzenia potrzeb ludu pracującego. Dla-

tego istnieje taka jednomyślność poglądów. Łączy nas jeden cel — budowanie socjalizmu, kieruje nami jedna wola — jak najlepiej służyć naszemu ludowi“.

Dyskusja w komisjach przebiegała przez trzy tygodnie. Komisje odbyły 26 zebrań. Budżet referowało 43 sprawozdawców, którzy zaznajamiali posłów z treścią i szczegółami budżetu. W dyskusjach posłowie wystąpili z 443 wypowiedziami. Ministrowie, którzy byli obecni przy rozpatrywaniu swoich dzia-

łów budżetu, udzielili posłom w zakończeniu odpowiedzi na zapytania i wnioski.

10 marca Zgromadzenie Narodowe uchwaliło jednomyślnie preliminarz budżetowy i ustawę budżetową na r. 1954 oraz zamknięcie rachunków państwowych za r. 1952, wykazujące nadwyżkę 6.966.614.667,23 koron (w przeliczeniu na nową walutę).

Budżet Republiki Czechosłowackiej na r. 1954 przedstawia się jak następuje:

Po stronie dochodów:

Wpływy z socjalistycznego sektora gospodarki	65.293.425.000	(80,6 ⁰ /o)
Podatki, daniny i opłaty ludności	10.165.265.000	
Inne dochody	12.344.431.000	
Ogółem	87.803.121.000	

Po stronie wydatków:

Wydatki na gospodarke	48.518.559.000	(55,4 ⁰ /o)
Sprawy kultury i opieka społeczna	27.381.424.000	(31,2 ⁰ /o)
Obrona i bezpieczeństwo	7.787.109.000	(8,9 ⁰ /o)
Administracja	3.737.392.000	(4,3 ⁰ /o)
Dług państwowy	148.470.000	(0,2 ⁰ /o)
Ogółem	87.572.954.000	
Nadwyżka po stronie dochodów	230.167.000	

Ustawy o radach narodowych. W pierwszych dniach marca wniesiono pod obrady Zgromadzenia Narodowego omówione na tym miejscu w poprzednim numerze *Przeglądu Zachodniego* ustawy o radach narodowych. Zasadnicze przemówienie w tej sprawie wygłosił premier V. Široký, który m. in. powiedział:

„Fakt, że przygotowujemy wybory przy jak najbardziej konsekwentnym zastosowaniu demokratycznej ordynacji wyborczej, że zwiększamy bardzo istotnie znaczenie rad narodowych jako miejscowych organów władzy państwowej i przeprowadzamy ich reformę, opartą na doświadczeniach uzyskanych od czasu oswożenia naszej ojczyzny i doświadczeniach najdemokratyczniejszej struktury ustroju państwowego Związku Radzieckiego, dalej fakt, że odnośne

projekty przedstawione były robotnikom, chłopom i inteligencji pracującej w toku ogólnonarodowej dyskusji; wszystko to świadczy, że w budowaniu ludowodemokratycznego państwa i w rozwijaniu demokracji w naszej republice osiągnięliśmy doniosły słup milowy, że dążąc do socjalizmu wkraczamy w okres dalszego pogłębiania demokratycznych fundamentów naszego ustroju...

... Ścisły związek z ludem musi przejawiać się w codziennej pracy rad narodowych... .. Praworządność socjalistyczna wymaga bezwarunkowego dotrzymywania i wypełniania ustaw. Kto świadomie czy nieświadomie narusza ustawy, działa wbrew interesom ludności pracującej, wbrew interesom budowania socjalizmu... ..

... Ogólnonarodowa dyskusja nad ustawami o radach narodowych odbiła się szerokim echem we wszystkich okręgach republiki. Wykazała ona, że szerokie masy pracujące nader dobrze pojmują, jak wielkie znaczenie mają dla nich rady narodowe, od których dobrej pracy zależy rozwój produkcji rolnej, zaopatrzenie przemysłu miejscowego i komunalnego, budownictwa mieszkaniowego, służby zdrowia, kultury, a tym samym i dalsze podniesienie materialnej i kulturalnej stopy życiowej pracujących... Ogółem w dyskusji ogólnonarodowej, na zebraniach poświęconych wyłącznie tej dyskusji, wzięło udział 2.300.544 obywateli, przy czym 451.000 zabierało głos. Oprócz tego ustawy o radach narodowych były omawiane na wielu innych naradach aktywnie, zebraniach i zgromadzeniach. Zgłoszono 60.220 uwag do projektów ustaw, 132.263 wnioski w sprawie ulepszenia pracy rad narodowych i 110.157 innych uwag i propozycji, dotyczących głównie ulepszenia pracy administracji państwowej. Ogółem tedy komisja rządowa, ustanowiona dla kierowania, obserwowania i opracowania wyników dyskusji, otrzymała 302.640 wniosków.

Ogólnonarodowa dyskusja... wykazała także, iż szerokie masy pracujące mimo wielkich braków w pracy aparatu państwowego i rad narodowych oceniają należycie wyższość ustroju ludowodemokratycznego nad burżuazyjnymi porządkami republiki przedmonachijskiej...“

W dalszym ciągu premier Široky omówił treść wniosków przyjętych przez rząd oraz tych, których rząd nie uznał za możliwe do przyjęcia. I tak pozostawiono dotychczasową nazwę „centralnej rady narodowej miasta stołecznego Pragi“, aby podkreślić zarówno szczególne stanowisko Pragi, jak i jej rady narodowej, zrównanej z okręgowymi radami narodowymi. Przeprowadzono szereg zmian terminologicznych. Przejęto do ustaw z konstytucji granicę wieku dla czynnego prawa wyborczego i postanowienie o ślubowaniu członków rad narodowych. Ustalono uprawnienia słowackiego zgromadzenia powierników wobec słowackich rad narodowych. Zwiększono

liczbę członków komitetów rad narodowych i ustalono, że będzie to liczba nieparzysta. Określono obok obowiązków także i prawa członków rad narodowych. Uchwalono utworzenie miejskiej rady narodowej, podległej bezpośrednio zgromadzeniu powierników, dla obszaru Wysokich Tatr, jako ośrodka uzdrowiskowego o znaczeniu ogólnopaństwowym. Blizsze określenie działalności i organizacji tej rady oraz dokładne wytyczenie obszaru Wysokich Tatr pozostawiono Słowackiej Radzie Narodowej. Sformułowano wyraźnie zasadę, że przy wszelkich zmianach zasięgu działania rad, tworzeniu nowych rad itp. konieczna jest zgoda zainteresowanych gmin czy obwodów miejskich.

„Projekt ustawy wyborczej odznacza się konsekwentnym demokratyzmem — mówił dalej premier Široky. — Dotyczy to przede wszystkim prawa wyborczego. Ordynacja wyborcza opiera się na zasadzie powszechnego, równego i bezpośredniego prawa wyborczego na podstawie głosowania tajnego. Prawo wyborcze nie jest ograniczone żadnymi warunkami: głosować ma prawo każdy obywatel, który ukończył osiemnaście lat, z wyjątkiem osób, pozbawionych wyrokiem sądowym obywatelskich praw honorowych, lub które wyrokiem sądowym zostały ubezwłasnowolnione wskutek zaburzeń umysłowych.

Kandydatów proponować będzie Front Narodowy na podstawie wniosków przedyskutowanych na zebraniach w zakładach pracy, w urzędach i na wsiach. Trzeba przywiązywać wielkie znaczenie do wyboru kandydatów, ażeby do rad narodowych dostali się najlepsi pracownicy z fabryk, z rolniczych spółdzielni produkcyjnych, najlepsi przedstawiciele chłopów i inteligencji pracującej. Wyborcy muszą mieć możliwość zapoznać się z kandydatami już w toku kampanii przedwyborczej, wypowiedzieć się co do kandydatury i przedyskutować z kandydatami wszystkie zagadnienia działalności przyszłej rady narodowej. W ten sposób zapewniony zostanie wybór rzeczywiście najlepszego kandydata. Ten demokratyczny sposób postępowania

przy wyborze kandydatów umożliwi wyborcom swobodny wybór kandydata i wyrażenie zaufania wybranemu kandydatowi w tajnym głosowaniu na podstawie swego przekonania. Sumiennie dokonany wybór kandydatów doprowadzi do tego, że proponowani kandydaci uzyskają w wyborach większość głosów i staną się rzeczywistymi przedstawicielami wszystkich obywateli swego obwodu.

Dla ścisłego kontaktu z wyborcami wielkie znaczenie ma przepis, iż wybory dokonuje się w małych obwodach wyborczych i że w każdym obwodzie wybiera się jednego kandydata. Konsekwentny demokratyzm ordynacji wyborczej przejawia się także w prawie wyborców do odwołania o każdym czasie członka rady narodowej, który załódił ich zaufanie.

Nowa ordynacja wyborcza, jaką przedstawia rząd Zgromadzeniu Narodowemu, świadczy o sile i niewzruszalności naszego państwa ludowodemokratycznego. Rząd nie uważa za potrzebne wprowadzać jakichkolwiek ograniczeń czynnego czy biernego prawa wyborczego i jest przekonany, iż wybory jeszcze bardziej umocnią jedność ludu pracującego, że zewrą go jeszcze ściślej w szeregach Frontu Narodowego i że lud pracujący nie dopuści, aby do rad narodowych wdarli się wrogowie ustroju ludowodemokratycznego, którzy mogliby mącić twórczą działalność rady narodowej... Nasza ludowodemokratyczna ordynacja wyborcza zapewnia wszystkim wyborcom tajność głosowania i zakazuje jakiegokolwiek nacisku na wyborcę. W lokalach wyborczych przeznaczono specjalne pomieszczenia na wypełnienie kart wyborczych, tak, aby zapewniona była tajność głosowania...“

„...Ustawa gwarantuje, że każda organizacja ludu pracującego i każdy obywatel Republiki Czechosłowackiej ma prawo swobodnie agitować na rzecz zarejestrowanych kandydatów w prasie, na zebraniach i innymi sposobami...“

3 marca Zgromadzenie Narodowe uchwaliło jednomyślnie projekty ustaw w brzmieniu proponowanym przez rząd.

13 marca premier Široky podpisał uchwałę rządową, wyznaczającą wybory do okręgowych, centralnych, powiatowych, miejskich, gminnych i dzielnicowych rad narodowych na niedzielę, 16 maja 1954 r. Zarazem mianowana została centralna komisja wyborcza, złożona z przewodniczącego — m. in. sprawiedliwości dra Waclawa Škody, wiceprzewodniczących: pierwszego sekretarza Centralnej Rady Z. Z., Józefa Tesli i pracownika KC KPCz, Jerzego Salgi, oraz 17 członków.

Trzecia obniżka cen detalicznych.
2 marca na zgromadzeniu plenarnym KC KPCz oraz na posiedzeniu rządu uchwalono, zgodnie z wnioskiem partii i rządu, przeprowadzić z dn. 1 kwietnia 1954 r. trzecią obniżkę cen detalicznych towarów użytkowych, oraz cen napraw i usług.

Przemawiając na plenarnym zgromadzeniu KC KPCz, premier Široky powiedział m. in.:

„Dalszy rozwój produkcji przemysłowej, pewien wzrost wydajności pracy i obniżenie kosztów własnych stworzyły główne podstawy dla dalszego obniżenia cen detalicznych z dniem 1 kwietnia br. ...Proponowana trzecia obniżka cen będzie miała największe rozmiary z dotychczasowych. Dotyczy z górá 53 tys. odmian towarów masowego użytku, a ludność zaoszczędzi przy zakupach przeciętnie rocznie 5,6 miliardów koron. Dalsze oszczędności w wysokości 280 milionów koron przyniesie ludności obniżenie cen napraw i usług przedsiębiorstw komunalnych. Wprowadzenie cennika usług stworzy warunki dla prawidłowych obliczeń cen za przeprowadzone naprawy i wyświadczone usługi...“

...Obniżka cen na 1 października r. ub., częściowa obniżka cen w grudniu r. ub. i obniżka, którą teraz przeprowadzamy na 1 kwietnia, przyniosą ludności oszczędności w ogólnej sumie 10,7 miliardów koron rocznie. O jak wielką sumę tutaj chodzi, uświadcimy sobie lepiej przy przeliczeniu oszczędności na rodzinę, na przykład złożoną z czterech

osób. Rodzina ta zaoszczędzi — w porównaniu ze stanem rzeczy sprzed 1 października 1953 r. — przeciętnie rocznie z górą 3300 koron, co odpowiada przeciętnej płacy za przeszło 2 miesiące...“

Ludność wszystkich okręgów republiki w manifestacjach masowych wyrażała radość z przeprowadzonej obniżki cen i dziękowała rządowi.

Podajemy niektóre przykłady obniżki: i tak ceny chleba obniżono przeciętnie o 8,1%, mąki pszennej — o 10,9%, masła przeciętnie o 8%, jaj (obniżka już od niższej ceny letniej) o 9,1%, cukru w kostkach i kryształu o 8,3 i 8,8%. Materiały ubraniowe jedwabne o 45%, bawełniane o 12%, lniane o 23%, wełniane o 33%, bielizna ze sztucznego jedwabiu do 40%, bawełniana do 15%, pończochy i skarpetki 26—30%. Obuwie przeciętnie o 17,9%, mydło przeciętnie o 16,7%.

III walne zgromadzenie Czechosłowackiej Akademii Nauk odbyło się w Pradze w dniach 12—15 kwietnia 1954 r., pod naczelnym hasłem „Wiedza — podstawa socjalizmu“.

W swoim przemówieniu wstępnym prezes ČSAV, prof. Zdeněk Nejedlý, powiedział m. in.:

„Zadaniem walnego zgromadzenia jest spojrzeć wstecz na miniony r. 1953, który był pierwszym rokiem naszej nowo ukształtowanej, założonej i zorganizowanej Akademii Nauk. Takiego spojrzenia wstecz i oceny znaczenia minionego okresu potrzeba tym bardziej, abyśmy widzieli i mieli możliwość zbadać, czy oparliśmy naszą Akademię na właściwych podstawach i czy prowadziliśmy ją także we właściwym kierunku, w czym zblądziliśmy i co trzeba naprawić. Drugim zadaniem naszego zgromadzenia jest przedstawienie i unaocznienie tego, czego chcemy i co stawiamy sobie za zadanie w r. 1954, jakie są nasze plany i czy są takie, jak tego wymaga dzisiejszy dzień, jakich wymaga i oczekuje od nas republika“.

W dalszym ciągu mówca zajmował się przede wszystkim zagadnieniami walki o pokój i roli nauki w tej walce oraz

zadaniem nauki na tle sytuacji światowej.

Główny referat programowy wygłosił sekretarz generalny Akademii Fr. Šorm:

„Czechosłowacka Akademia Nauk — mówił — z radością staje dzisiaj przed szeroką społecznością, przed całym naszym ludem pracującym, przed naszą partią i rządem, a za pośrednictwem obecnych tu gości zagranicznych, przedstawicieli akademii krajów zaprzyjaźnionych, także i przed społecznością naukową całego obozu pokoju, z pierwszymi wynikami swojej pracy. Zarazem przedstawia do dyskusji projekty dalszego rozwoju poszczególnych dziedzin wiedzy, odzwierciedlające zdecydowanie naszych uczonych, aby jak najskuteczniej pomagać przy gospodarczym i kulturalnym budowaniu naszej ojczyzny...“

...Pierwszym zadaniem naszej nauki jest stworzenie warunków dla zapewnienia bazy energetycznej. Jest to podstawowy warunek wstępny dla podnoszenia produkcji, a tym samym i dobrobytu całego naszego ludu. Trzeba liczyć się z wielkim wzrostem zużycia energii w naszym państwie, albowiem będzie rzeczą niezbędną coraz szerzej stosować automatyzację i mechanizację w naszej produkcji.

...Drugim zadaniem jest zapewnienie naszej gospodarce potrzebnej bazy surowcowej i wytworzenie warunków dla jak najbardziej ekonomicznego jej wyzyskania. Najważniejsze zadanie będą tu miały nauki geologiczne, które obok źródeł energii muszą zajmować się zwłaszcza wykrywaniem złóż surowców mineralnych. Warunkiem spełnienia tego zadania jest rozległe rozwinięcie badań geologicznych...“

...Trzecim głównym zadaniem naszej nauki przy zapewnianiu dalszej rozbudowy naszej ojczyzny jest pomoc dla naszego przemysłu, ażeby nieustannie podnosił swój poziom techniczny. Największe znaczenie mają tutaj nauki fizykalne, których zadaniem będzie przeto głębokie studiowanie mechanicznych, magnetycznych, elektrycznych i optycznych właściwości materii dla najodpowiedniejszego wyzyskania zdoby-

tej wiedzy w praktyce technicznej. Zadaniem nauk technicznych, zwłaszcza w dziedzinie maszynowej i elektrotechnicznej, jest wytworzenie warunków dla wprowadzenia nowych wyników badań do produkcji. Ważnym zadaniem nauk technicznych jest dalej poszukiwanie nowych dróg do automatyzacji i mechanizacji produkcji przemysłowej, zwłaszcza na odcinkach pracy wymagającej wielkiego wysiłku lub szkodliwej dla zdrowia...

...Czwartym, a w chwili obecnej bodaj najważniejszym zadaniem socjalistycznej nauki jest kierowanie badaniami teoretycznymi i praktycznymi dla nieustannego powiększania i podnoszenia jakości bazy żywienia, tj. do całkowitego oparcia rolnictwa i przemysłu spożywczego na podstawach naukowych. Największe zadania czekają tutaj oczywiście na nasze nauki biologiczne, które przez zastosowanie nowych zasad biologicznych muszą stworzyć warunki dla poważnego zwiększenia biosyntezy materii organicznej z tworzyw nieorganicznych. Szczególnie należy tu dbać o sprawę zwiększenia biosyntezy białka, jako podstawy wszelkich procesów życiowych...

...Piątym zadaniem wytycznym dla naszej nauki jest stworzenie warunków dla nieustannego podnoszenia poziomu zdrowia naszego ludu pracującego. Na tym odcinku nauka może snać przynieść najbezpośredniejsze środki zaradcze na ludzkie nieszczęścia, przede wszystkim przez skrupulatne badanie przyczyn i leczenie nie opanowanych dotąd chorób. Są to przede wszystkim niektóre choroby infekcyjne, zwłaszcza wirusowe, oraz rak. Podstawowe badania biologiczne mogą odkryć przyczyny i umożliwić leczenie szeregu innych, nieinfekcyjnych chorób. Tutaj trzeba przede wszystkim zwrócić się ku poszukiwaniu nowych środków leczniczych, w czym musi również czynny udział wziąć chemia. Głównym celem, do którego zmierzać muszą podstawowe badania biologiczne w zakresie troski o człowieka, jest co prawda sprawa profilak-

tyki, do której rozwiązania przyczynić się muszą również podstawowe badania fizjologiczne, pojmowane z pawłowskiego punktu widzenia...

...Szóstym zadaniem, dotyczącym nauk społecznych, jest pomoc w zapewnieniu prawidłowego naukowo rozwoju naszego społeczeństwa w zasadach socjalizmu i komunizmu. Wszystkie nasze nauki społeczne muszą się rozwijać na zasadach marksizmu-leninizmu i czerpać z postępowych tradycji naszego ludu, wykazywać jego siły twórcze i pozyskaną wiedzę wyzyskiwać w walce o wytworzenie nowego, socjalistycznego człowieka oraz jego kultury i wykształcenia. Pracownicy tych nauk muszą opierać się w zupełności na doświadczeniach rewolucyjnych Komunistycznej Partii Czechosłowacji, która jest najkonsekwentniejszą przedstawicielką interesów i pragnień całego ludu pracującego i najwinniejszym obrońcą pryncypialności i ścisłości naukowej...

...Nasza nauka — kończył mówca — ma przede wszystkim na podstawowych odcinkach wszelkie warunki do wielkiego rozrostu, ma prawidłowy kierunek tematyczny, dobre podstawy metodologiczne, wybitne tradycje, a dzisiaj ponadto także wszelkie poparcie ideowe i materialne ze strony naszego rządu i Komunistycznej Partii Czechosłowacji oraz całego naszego ludu pracującego. W pewnych dziedzinach nauka czechosłowacka stoi już dzisiaj w pierwszych szeregach nauki światowej, która przyjmuje jej wyniki z największym szacunkiem i uwagą. Prawdą jest, że warunki dla takiej oceny nauki czechosłowackiej wytworzone zostały w niektórych dziedzinach przez dawniejszą tradycję. W wielu punktach jednak sukcesy te są bezspornie dziełem naszej nowej nauki, nauki socjalistycznej. Dzisiaj nic już nie stoi na drodze do tego, aby nasza nauka w przeciągu niewielu lat osiągnęła najlepszy poziom międzynarodowy we wszystkich swych działach. To jest także droga, poręczająca nam, że nauka czechosłowacka stanie się rzeczywiście twórczą podstawą i motorem naszej roz-

budowy gospodarczej i kulturalnej. Jestem głęboko przekonany, że nasi pracownicy nauki i wszyscy pracownicy Akademii wypełnią to zadanie. Wypełnią je z zapałem i z miłością do naszego ludu, stojąc wraz z nim we wspólnym froncie walki o umocnienie pokoju światowego“.

W referacie swym Fr. Šorm podał także liczby, ilustrujące rozwój ČSAV. W dn. 1 stycznia 1953 r. Akademia miała 1619 pracowników, w tej liczbie 436 pracowników naukowych i 193 technicznych. Zakładów pracy naukowej było 48. Z końcem r. 1953 było już 2311 pracowników, w tej liczbie 643 naukowych i 312 technicznych. Liczba zakładów pracy naukowej wzrosła do 50. Od 1 stycznia 1954 r. zaczęła działać w Bernie baza ČSAV, którą prezydium Akademii stworzyło jako drugi ośrodek naukowy i organizacyjny. W jej skład wchodzi obecnie 10 zakładów pracy naukowej z 86 pracownikami.

Program zgromadzenia obejmował liczne posiedzenia sekcji, na których dyskutowano plany perspektywiczne prac Akademii i wygłoszono liczne referaty i odczyty ze wszystkich dziedzin wiedzy. Ponadto jedno popołudnie poświęcono plenarnej sesji naukowej, na której wygłoszone zostały i przedyskutowane dwa referaty naukowe:

Pierwszy z nich wygłosił akademik prof. Jan Smetana¹ na temat gospodarki wodnej w Czechosłowacji, podkreślając, że problem ten, nader istotny dla wszystkich państw kontynentu, jest szczególnie ważny dla Czechosłowacji, dysponującej przeważnie górnymi biegami rzek i niewielkimi ich nurtami. Referent omówił wszelkie środki przedsiębrane w tej dziedzinie w budującej socjalizm Czechosłowacji: w ciągu najbliższych 15 lat przewidziana się na inwestycje wodno-gospodarcze ok. 51 miliardów koron. Wobec koniecznych oszczędności wszystkie te inwestycje muszą być oparte na sumiennie opracowanych podstawach badań naukowych.

¹ Por. jego artykuł o połączeniu kanałowym i splawności Łaby, Odry i Dunaju w nrze 7/8-1948 *Przeglądu Zachodniego*.

Drugi referent, dr Zd. Wirth, omówił rozwój miast czeskich pod względem budowlanym, podkreślając wielką wartość wielu zabytków budownictwa miejskiego w Czechach i omawiając perspektywy rozbudowy i przebudowy miast czeskich przy poszanowaniu dla tradycji przeszłości w tej dziedzinie.

Pierwsza ogólnopństwowa konferencja Związku Pisarzy Czechosłowackich odbyła się w Pradze w dniach 5 i 6 kwietnia. Główny referat obejmujący wszystkie zagadnienia i problemy współczesnej literatury czechosłowackiej, wygłosił przewodniczący Związku, Jan Drda.

„Ponurość, pedanteria, suche doktrynerstwo, ton mentorski czy szkolarski, podniosłe kaznodziejstwo — mówił — a także pusta gadatliwość i krasomówstwo, wszystko to nie działa w sposób wychowawczy ani w literaturze ani nigdzie indziej w życiu. Ale głęboka prawdziwość i zapał dla sprawy, umiejętność wyrażenia wielkiej prawdy życia, namiętne wyczucie epoki, w jakiej twórca żyje, umiejętność widzenia życia, spostrzegania i wydobywania na jaw zarodków tego, co w nim nowe, i to nie teoretycznie, lecz w całej ich życiowej konkretności — takie są znaki charakterystyczne twórców i dzieł artystycznych, które pozyskują najgłębszą uwagę, a potem i miłość ludu, i które też dzięki temu najlepiej go wychowują. I tylko takie dzieła mogą prawdziwie spełniać trojaki podstawowy postulat wobec twórczości artystycznej, wynikający bezpośrednio z wewnętrznych praw rozwojowych sztuki i obowiązujący zarówno przeszłość jak teraźniejszość: postulat bojowej ideowości w służbie postępowych sił społeczeństwa, prawdziwości artystycznego obrazu, opartej na głębokim poznaniu rzeczywistości, oraz postulat ludowości, czyli utożsamienia się stanowiska artyści z nastawieniem i pragnieniami ludu...

...W literaturze czeskiej i słowackiej powstały w ostatnich latach dzieła, o których wiemy już dzisiaj, że mają swoje trwałe miejsce w naszym piśmiennictwie,

przy czym niektóre z nich oznaczają nawet szczyt jego dotychczasowego rozwoju. Są to właśnie te dzieła, które najdobitniej uosabiają postępową linię rozwojową naszego piśmiennictwa i starania swoich twórców o ideową bojowość, prawdziwość obrazu artystycznego w indywidualnej narodowej formie, dzieła, które mocno stoją na stanowisku ludu i utożsamiają się z jego polądami i pragnieniami...

... Ale równie dobrze wiemy, że głos naszej literatury — mimo liczbowo nader znacznej produkcji nowych dzieł — nie rozbrzmiał jeszcze tak donośnie i skutecznie, jak tego się domaga partia

i lud i jak to jest również naszym najgorętszym pragnieniem...“

VIII ogólnopństwowa konferencja nauczycieli i pracowników szkolnych odbyła się w Pradze w drugiej połowie marca przy udziale ok. 700 uczestników. Na konferencji omówiono szereg zagadnień związanych z życiem i rozwojem szkoły czechosłowackiej w chwili obecnej, m. in. sprawy ideowych pozostałości czasów minionych w dzisiejszej szkole, kwestię współpracy nauczyciela z rodzina i organizacją młodzieżową i in.

Andrzej Józef Kamiński